

ИСТОРИЯ

„БЪЛГАРИЯ И БАЛКАНСКАТА ВОЙНА“

26-ти март се навършиха 100 г. от Одринската епопея.
1913 г. - 2013 г.

Увод

През есента на 1912 г. Българската войска се е събрала в Тракия. От 26-ти септември Черна гора воюва с Османската империя. Призори на 5-ти октомври на юг тръгват стотици хиляди български войници. Въодушевени до краен предел, при пълен ред, частите на Българската войска минават границата между Царство България и Османската империя и нахлуват в Източна Тракия. За последен път това е станало преди 540 години. В полунощ на 5-ти октомври, цар Фердинанд е издал „Заповед номер 15 по действащата армия“, изпълнена с драматизъм. „.....заповядаме на нашата храбра армия да премине границата и да встъпи в борба с вековния враг. Офицери, подофицери и войници, нашето дело е свято и чо-

веколюбиво!“ Националният възторг, граден за 34 години свободно развитие, избухва като бомба. От Одрин до Бургас и от Дунава до Бяло море звучи стряскащият поздрав „Честита война!“. Настъпва критична точка от историята на българите. Почва най-яркият, военният опит за националното им обединение. С него се пише блестяща страница от военната им история и историята на духа им, поредната глава от книгата за страстите български.....

Одринската епопея

За да се оцени в достатъчна степен геройството на българската армия при превземането на Одрин трябва да се разбере колко добре е бил укрепен градът. Това е вторият



най-добре укрепен град на Османската империя на Балканите след Цариград. Фортовата линия е отдалечена на 2 до 4 км. от града. През 1909 година крепостта е преустроена, за да се измести защитната линия подалеч от града и да се направи той неуязвим за артилерийския огън на модерните оръдейни системи. До началото на войната са построени нови укрепления в северозападния, западния и южния сектори. Изкуствените препятствия пред главната отбранителна линия на Одрин се състоят от телена мрежа с широчина между 6 и 10 метра. Мрежата е непрекъсната с изключение на пътищата, където се поставя подвижна мрежа в случай на вражеско нападение. Тази телена мрежа е много сериозно препятствие особено като се има предвид, че е подкрепена от контингенти с пушки и картечници. Одрин разполага и с отлична крепостна артилерия, която може да държи на разстояние всяка обсадна артилерия. В Одрин има 516 оръдия от различни системи и калибри, а одринският гарнизон е в състав от няколко артилерийски полка, две пехотни низамски дивизии, няколко редифски дивизии и допълнител-

ни части - общо около 60 000 души. Комендант на крепостта е опитният, способен, енергичен и много уважаван офицер Мехмед Шукри паша. Всички тези характеристики дават основание на германският генерал фон Голц да каже: „Тази крепост може да бъде превзета само след шестмесечна пълна обсада и то единствено от прусаци!“. Колко са били кухи и напразни тези думи ще се разбере на 13 март 1913 година когато българската армия навлиза победоносно в Одрин след двудневен щурм.

Плановете на българското командване са II армия да изолира одринския гарнизон и да не му позволи да действа в тил или фланг на I и III армия. Втора българска армия е в състав от две дивизии: VIII пехотна Тунджанска и IX пехотна Плевенска, заедно с Гвардейският конен полк, с общата численост 70 500 бойци. След първоначалните успехи постигнати от българските войски на Източния боен театър II армия получава нова задача. Вече трябва не просто да се изолира одринския гарнизон, а да се обкръжи крепостта и да се принуди да се предаде от глад. Силите обаче не са достатъчни за изпълнението на тази задача и огромните положени усилия са безрезултатни. Все пак не бива да се забравя, че за да се стесни обръча около Одрин VIII Тунджанска дивизия води успешни боеве от 7 до 12 ноември за овладяване на линията от село Доуджарос до Ахъркьой. Новите български позиции са изключително удобни за наблюдение на Одринската крепост и за пълна блокада. Тази пълна блока-

да обаче би била възможна само при наличието на по-силна и по-многобройна артилерия, както и на повече пехотни части. След победата при Лозенград окончателно са прекъснати съобщителните връзки между Цариград и Одрин. На 15 октомври две бригади от VIII дивизия преминават река Арда с цел да завършат обкръжаването на Одрин и от юг. Шукри паша се опитва в този момент да нанесе контраудар срещу българските части останали на север, но не успява благодарение на героизма на българските войници, които не отстъпват нито крачка назад, знаейки колко важни са позициите им за изхода на цялата война. След отблъскването на тази атака българските позиции изглеждат стабилизирани и ръководството на армията изтегля IX Плевенска дивизия от II армия, за да участва в решителните боеве при Люлебургаз и Бунархисар. На мястото ѝ е изпратена XI пехотна сборна дивизия, която е формирана на 13 октомври и е попълнена с новопостъпили в армията и опълченци.

Към 20 октомври Одринската крепост е напълно обкръжена от II армия. Обаче линията на обкръжаване е много отдалечена от крепостта и е твърде дълга. За да се подсилят позициите на II армия българското командване моли сърбите за подкрепление и те започват преместването от Македония на Дунавската и Тимошката дивизии. След пристигането им частите на VIII Тунджанска дивизия се преместват на южния сектор на крепостта, а тези на XI сборна пехотна дивизия – на източния. На

2 ноември крепостта е окончателно обкръжена, като постепенно се преминава към опити за стесняване на обкръжението. С блестяща атака на 7 и 8 ноември българската армия превзема позицията Карталтепе на южния сектор и прогонва турците от окопите им. На 8 ноември започва артилерийско бомбардиране на Одринската крепост. Бомбардировките понижават чувствително морала на населението в Одрин и на гарнизона, но упоритият и непреклонен Шукри паша не се предава въпреки увещанията на различни европейски дипломати, останали в Одрин. Обстрелите са преднамерено леки и продължават чак до подписване на примирието. Така турците започват да вярват, че това е цялата мощ на българската артилерия и по-късно ще бъдат много изненадани от истинските ѝ възможности.



По време на примирието има демаркационна линия, която и двете страни не могат да преминават, а крепостта остава изолирана и не може да се снабдява. Парадоксално, но съгласно условията на примирието през Одрин се пропускат влакове с храни и други материали



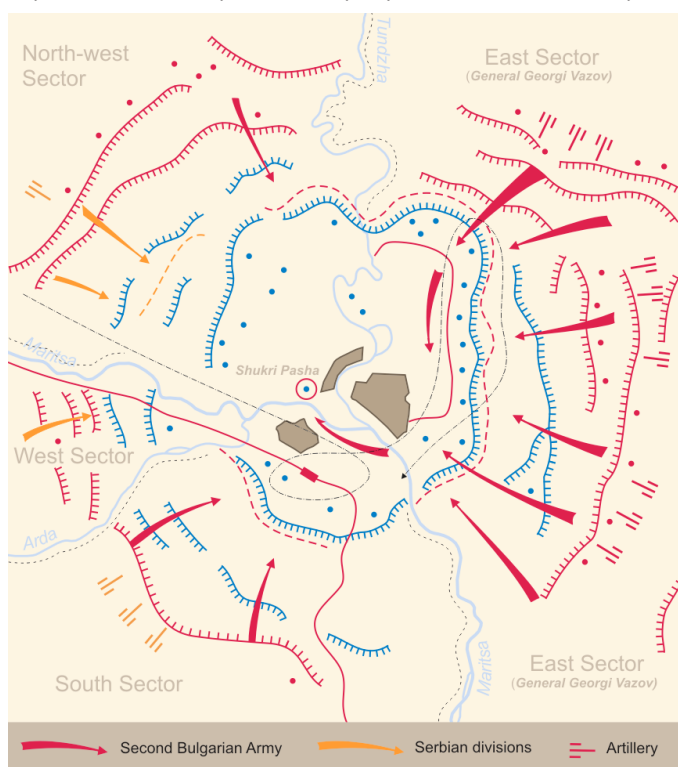
за българската армия при Чаталджа като това условие силно понижава морала на защитниците. По време на примирието българите трескаво работят за укрепване и усъвършенстване на позициите си около крепостта, докато османските войски бездействат. Създават се прекрасни условия за ефективното действие на нашата обсадна артилерия, която вече от напълно безопасни позиции може да стреля срещу османците. По време на преговорите за мир в Лондон става ясно, че превземането на крепостта ще бъде първостепенна задача при евентуален провал на дипломатията. Българското командване разработва план и решава пробивът да стане през източния сектор. Има много причини да се избере именно този сектор за изненада на турците, като двете най-важни са разположението на форта Айваз баба, който е леко издаден напред и е много удобен за атакуване и фактът, че този сектор е най-близо до самия град и след неговото превземане и разполагането на българската артилерия там градът ще бъде принуден да капитулира.

След провала на преговорите за мир и след края на примирието българската артилерия подновява бом-

бардировките. Те омаломощават и обезверяват противника и принасят голяма полза за постигането на крайната цел. За да промени съотношението на силите и за да събере разузнавателна информацияр Шукри паша предприема вилазка (излаз от крепостта) на 27 януари. Турската атака е насочена срещу Източния сектор и има за цел както унищожаването на артилерията там, така и разузнаване с какви части разполага българската армия. Турците атакуват през нощта и въпреки че първоначално има объркване в първите редици много скоро българите контраатакуват „на нож“ и изтласкват врага от окопите си още преди слънцето да се е показало. На разсъмване българската артилерия нанася огромни загуби на отстъпващите турски части. Отпорът е такъв, че на следващия ден турците от страх не напускат окопите си и не изпълняват заповедта за втора атака. В началото на февруари турците опитват излаз и срещу южния сектор, но и там са бързо разкрити и отблъснати от българските бойци.

По това време планът за атаката на Одрин е вече разработен. Решено е да се атакуват всички участъци на крепостта, за да се заблудят турците и да разпръснат своите резерви след което ударът да се съсредоточи върху източния сектор където атаката следва да се извърши с пехотата, подпомагана от обсадната артилерия. След обкръжаването на Одрин се прави целева реорганизация на постоянните строеви единици в българските части и те се заместват с нови поделения с нови названия сред които: сектори,

отдели, участъци, колони, конен отряд и т.н. Почти цялата обсадна артилерия се премества на Източния сектор. Той е разделен на два отдела: северен и южен. Северният отдел е разделен на три участъка, а южният – на лява и дясна колона и конен отряд. Планът за самата атака е толкова грижливо и детайлно разработен, че и до днес се изучава в множество военни академии по света и с право може да се нарече образцов. Нищо не е оставено на случайността. Българските командири знаят каква е задачата им и какви са начините за нейното постигане и искат всеки един офицер, подофицер и войник да има своето ясно и точно определено място в атаката, която трябва да донесе нетленна слава на българската армия и победа във вече проточилата се война за национално обединение. Решено е щурмът да се съсредоточи върху форта Айваз баба и промеждутъците му към форта Айджиолу и



след това към форта Кестенлик. За да се попречи на предислоцирането на резерви в Източния сектор българските военачалници прилагат един напълно нов прием – преградният огън. Артилерията стреля зад линията на атакуваните фортове, за да възпрепятства разместването на войски от гарнизона. Българските военни части пък са подредени в дълбочина, тъй като командирите правилно разбират, че османската съпротива ще се сломи по-лесно с множество последователни силни удари, а не само с един – единствен концентриран удар. Решено е атаката да се подготви още през нощта и българските предни части да заемат позиция в скритите подстъпи към крепостта откъдето рано сутринта да атакуват. Войските са снабдени с ножици за телените мрежи и с пироксилинови заряди за отваряне на просеки. Изработва се детайлен план за действие на артилерията и всяка батарея получава конкретни задачи, като главният удар е съсредоточен срещу главната фортова линия. Според ген. Георги Вазов, началник на Източния сектор, готовност за атака има още в края на февруари, но Щабът на армията дава заповед за нападение едва през нощта на 10 март 1913 г. Командирът на II армия ген. Никола Иванов от своя страна заповядва на 11 март в 13.00 часа да започне артилерийска подготовка за атаката, а през нощта на 11 срещу 12 март българската пехота да настъпи под прикритието на артилерията срещу предните турски позиции и на разсъмване да ги заеме.

На Южния сектор артилерия-



между тях и фортовете и така нанася огромни загуби на отстъпващите турски части и не им позволява да контраатакуват. Започва бързо местене на полската и гаубичната артилерия към завладените предни позиции и оттам огъня на българите се пренася срещу фортовата линия. На места се налага българските войски да атакуват на нож обстрелващите ги турски части и след кървави сражения да ги прогонват от позициите им. Решава се атаката срещу фортовата линия да се извърши през нощта на 12 срещу 13 март. През нощта пехотата трябва да се приближи максимално близо до фортовете, като бойният ред е построен в дълбочина, за да може да се повтори ударът при нужда. Артилерията стреля непосредствено зад фортовете, а след падането на нощта премества огъня си върху фортовете и върху местата определени за атака. Огънят се прекратява за 10 минути след 15 минутен обстрел и това е сигналът за атака на пехотата. След завладяване на определените обекти артилерията се мести напред, а останалите фортове следва да се овладеят на разсъмване. Изпълнява се гъвкав, методичен и крайно агресивен щурм. Взаимодействието на двата

рода войска е пълно.

Атаката срещу форта Айджиолу е поверена на 10 пехотен Родопски полк, който успява под прикритието на нощта да достигне близо до телената мрежа за 35 минути, да я преодолее и в 1.45 часа завладява форта. След успеха му артилерията пренася огъня си зад форта. На разсъмване на нож са очистени окопите около Айджиолу. Необичаен маньовър и невероятен подвиг извършват командирът и цялото 1-во отделение от 5-ти скорострелен артилерийски полк. Майор Друмев забелязва, че турците държат позиции между Айджиолу и форта Кестенлик, но знае, че не бива да оставя без артилерийска поддръжка пехотата и по тази причина рискува своя и на бойците си живот като напредва заедно с пехотата срещу силния противников пехотен огън. Пехотата е впечатлена от вихрено движещите се оръдия и макар да е изтощена се обръща за поредна атака с викове „Ура!“ и „Напред!“ . На 200 метра от телената мрежа конете и голяма част от обслужващия оръдията персонал са убити, но храбрите батареи се развърщат и откриват огън по Кестенлик и окопите на север от него. Загубите са над 30%, но артилеристите не падат духом, а все по-трескаво изпълняват задължението си. Така се осигурява възможност българската пехота на нож да влезе в неприятелските окопи където с жесток бой лице в лице сразява врага.

Атаката на форта Айваз баба е още по-кървава и драматична. Много български войници загиват пред телените мрежи от картечния огън на

врага. Въпреки всичко българският дух тържествува. Атаките не само не спират, но се усилват и продължават на талози една след друга. Моментът е върховен, рядко срещан за цели исторически периоди. Българската армия, забравила страх и колебание, е като разбунтувало се море, което иска да измие срама от 500 години робство, море, което най-сетне е пришло, за да въздаде справедливост. В жесток и лют бой „на нож“ българските воители успяват да прекършат съпротивата на османците и в 6.25 часа фортът „Айваз баба“ пада в български ръце. Фортът „Таш табия“ е зает, когато артилерията прави огнева завеса само на 300 метра пред атакуващия 56-ти пехотен полк. Новата „Таш табия“ е завзета едновременно с „Айваз баба“, а Старата - в 7 часа и 5 минути. Малко по-късно е завзет и

напуснатия от защитниците си форт „Каялъка“. Опълченците от Южния отдел на Източния сектор извършват чудеса от храброст и макар тяхната атака да е с цел отвличане на вниманието от главния удар в посока Айджиолу - Айваз баба, достигат до телената мрежа и полагат неимоверни усилия да я преминат, за да се срещнат на нож с душманите. Макар да не успяват смелите български бойци разстройват силно турската отбрана и нанасят тежки загуби на противника, който е ужасен от презиращите смъртта българи. Сутринта с поддръжката на артилерията и без големи жертви са завладени напълно фортовете „Кестенлик“ (в 6.45 ч.), „Куру чешме“ (в 7.50), „Йълдъз“ (8.50), Топйолу (8.30) и Кавказ (8.45). Преградният огън затваря пътя на турските поддържащи контингенти и това кара



голяма част от османските войници и офицери на Източния сектор да се предадат.

Така на разсъмване на 13 март българските части се разполагат по фортовата линия в Източния сектор на Одринската крепост. Започва артилерийска бомбардировка на града, като целта е да се принуди комендантът да се предаде. Междувременно турците подпалват складовете си, разбирайки, че са загубили. Повсеместно турските войски издигат бели флагове, а на Източния сектор пристига турски генерал, който да преговаря за предаването на крепостта. В 12 часа комендантът на Одрин Мехмед Шукри паша се явява пред началника на Източния сектор ген. Георги Вазов, а малко по-късно е отведен при командира на II армия ген. Никола Иванов, комуто предава града заедно с целия му над 60 хиляден гарнизон. Шукри паша лично предава сабята си на ген. Иванов с думите: „Уверих се, че за българите няма непревземаема крепост. Щастлив съм, че се предавам на герои“. По повод превземането на Одрин кореспондентът на френското сп. „Журнал“ пише следното: „Внезапността на артилерийската буря и бесният устрем на пехотата лишиха гарнизона от сила. Те създадоха у защитниците паника, каквато вече изпитаха техните събратя по оръжие в Лозенград и Люлебургас“. Други отзиви в западноевропейската преса стигат още по-далеч с думите: „Българите биха победили даже и тогава, когато са въоръжени само с кинжали.“

Радостта от победата е всеобща.

Гордостта е неопишуема. Възторгът няма граници. Ген. Георги Вазов се обръща към своите подчинени: „Светът има да се чуди на вас, доблестни синове на България, че можахте в 30 часа да превземете една от най-силните крепости... Вие вписахте вчера и днес нова славна страница в нашата история. Благодаря Ви. Гордея се, че съм Ваш началник! Гордея се, че съм българин!“

Българската армия заплаща висока цена за превземането на силно укрепената Одринска крепост. В тридневната атака загиват 24 офицери и 1292 войници, ранени са други 94 офицери и 6235 войници, а 451 бойци изчезват безследно. Убитите сърби са 274, ранените – 1173. Смъртта и страданията на всички тези герои не са напразни, тъй като чрез подвига си те прославят надлъж и нашир българската армия и неопровержимо доказват, че българите не само са достойни за своята свобода, но са и водеща сила на Балканския полуостров, с която трябва да се съобразяват не само съседите им, но и Великите сили. Героите при Одрин не са отделни войници или офицери, а цели полкове. Трудно е да изразим с думи признателността си към устремното усилие на тези храбри воители, презрели смъртта и изправили се пред картечните и артилерийските врагове с ясна мисъл, че трябва или да победят, или да загинат. И колкото и невероятно да е било според всички експерти и чужди военни специалисти, българската армия успява да победи. Кандидат-подофицер Михо Георгиев от 29-ти Ямболски пехо-

тен полк издига българското знаме над джамията „Султан Селим“. Редник Иван Балахуров от същия полк задържа Мехмед Шукри паша в щаба му до пристигането на командира на Гвардейския конен полк полковник Мархолев, който официално го обявява за пленен. За броени дни врагът изпада в тотална военна катастрофа. Пленени са 14 паши, /т.е. турски генерали/, 2000 офицери, 60 000 войници, 16 знамена, 600 оръдия, огромно количество военно имущество. Убити са 7000 турски войници. На Източния сектор всяка пехотна рота получава по 80 кръста „За храброст“, а всяка батарея — по 50 .

След падането на Одрин Османската империя е в много тежко военно положение, тъй като с освободената след обсадата артилерия и с частите от II армия може да се подпомогнат войските на Чаталджанската позиция и да се изгонят най-сетне окончателно турците от Европа. Страхът започва да се усилва след победите на I пехотна Софийска дивизия, която нанася тежък удар срещу елитни турски части /две дивизии и една конна бригада/ при Албасан и така слага край на турските

надежди за контранастъпление.

Последните сериозни сражения около Чаталджанската укрепена позиция се водят в периода 11 - 18 март 1913 година и завършват с укрепване на българските позиции и дори с малки териториални придобивки за нашата армия. След падането на Одрин ж.п. линията вече е изцяло в български ръце и българите могат лесно и бързо да струпат артилерията си при Чаталджа, както и да снабдяват войските. Освен това Османската империя вече не може да твърди, че всички силни крепости са останали в нейни ръце и е принудена отново да моли за мир и да седне на масата на преговорите. Така на 1 април 1913 г. се сключва ново примирие и са подновени преговорите за мир в Лондон. Врагът е с изключително паднал боен дух. При Галиполи, българите с цяло гърло викат „Ура!“ при вестта за падането на Одрин. Само от това, турските сили побягват от предните си позиции във укрепленията си.....

- Лондонският мир

Османската империя започва сондажи за мир още след катастрофата при Люлебургаз и Бунархисар. Първоначално българската дипломация твърдо отказва, но след неуспехът на Чаталджанска позиция, се съгласява да започнат преговори.

Преговорите започват в двореца „Сейнт Джеймс“ в Лондон под контрола на британското правителство и френските и руските посланици. Делегатите на страните от Балкан-



ския съюз настояват за тях да останат всички османски земи западно от линията Мидия-Родосто, както и всички Егейски острови. Османската империя отказва - тя желае да задържи част от островите със стратегическо значение, както и Одрин. Под натиска на Великите сили България се отказва от Родосто, но турците нарочно започват да протакват преговорите усещайки, че противоречията относно подялбата на земите между съюзниците започват да се изострят. Но също така под натиска на Великите сили и те на свой ред са принудени да се откажат от Одрин. Взима се решение да бъдат отстъпени териториите западно от линията Мидия-Енос.

Въпреки, че това положение изглежда задоволително на пръв поглед - османската власт е прочистена от българските етнически територии и войната най-накрая приключва, всъщност Великите сили все пак усещат страните от Балканския съюз и задълбочават противоречията им. Северното крайбрежие на Мраморно море все пак остава за турците, въпреки че е заето вече от българските войски. Решено е да се образува Албанската държава, въпреки, че тери-

ториите ѝ вече са заети от сръбски, черногорски и гръцки войски, това доста ощетява всяка от тях - Гърция губи възможността да вземе Вльора и южноалбанските земи, а Сърбия губи възможността да получи излаз на Адриатическо море. Отделно от това и подтикват клатещата се Османска империя към Младотурската революция, в резултат на която властта се сменя, преговорите пропадат и военните действия се подновяват.

Османската империя през това време мобилизира нови сили в Мала Азия и започва да ги прехвърля на Тракийския военен театър. След идването на подкрепленията войските получават задача да атакуват и пробият българските позиции при Чаталджа и Булаир, както и да стоварят десант при Шаркьой, след което да унищожат българските сили в района.

С разгрома им при Булаир и Шаркьой и със спирането на контраатаките на Чаталджа замисълът им пропада.

Малко след това падат крепостите Янина и Одрин. Младотурското правителство отново иска да преговора.

Заседанията на подновената Лондонска конференция обаче отново се



Дејство турске фугасте гранате од 15. см. Побјени српски војници после пада Једрена.
Effet des boulets explosibles tures, calibre de 15 cm Soldats serbes morts après la chute d'Adrianople.

проточват заради конфликтът между Черна гора и Австро-унгария за Шкодренската крепост. Великите сили вече са взели решение, че тя ще влезне в пределите на бъдещата Албанска държава, а черногорците отказват да я отстъпят.

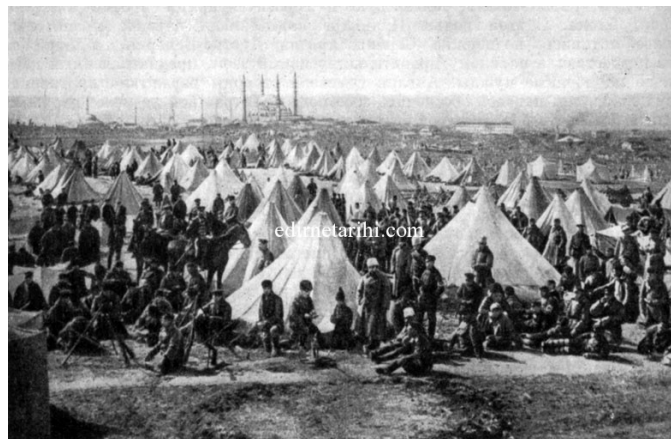
В същото време започва да назрява конфликтът за подялбата на Македония, за която се оказва, че България, Сърбия и Гърция не могат да се споразумеят как да си я поделят. Все пак под натиска британския външен министър Едуард Грей трите страни се съгласяват да подпишат мирен договор с Османската империя, въпреки че все още не са преодолели разногласията си. Подписването става на 17-ти май 1913 г.

Според договора Балканският съюз получава всичките бивши османски територии на запад от линията Мидия-Енос, без Албания, която ще бъде уредена от Англия, Франция, Русия, Германия, Австро-Унгария и Италия. Крит е присъединен към Гърция. Егейските острови и Атон ще се уредят от великите сили. Международна комисия ще уреди военните дългове и правоприемството на османския дълг. Договорът отново показва висока степен на намеса на Великите сили в балканските дела и лекотата, с която те се разпореждат с придобитото от Сърбия и Гърция в Албания. Така геополитическият център на противоречията между съюзниците се измества в Македония и семето на Втората балканска война е посято.

Войната приключва с голям успех за Балканския съюз. България е осво-

бодила почти цяла Източна Тракия, Беломорска Тракия и Македония и приносът ѝ за победата е повече от решаващ. Действията на Гърция и Сърбия, макар и доста ефективни, се водят на територия, откъсната от основната османска територия, с разтегнати комуникации, които бързо биват прекъснати от българските сили и с малко турско население. Въпреки героизма на сръбските и гръцки войници, техните направления са стратегически второстепенни за войната. Без България не би имало победа. Балканските държави довършват вековния си поробител на полуострова. България изнася решителната тежест на войната, мобилизираща немислим за такава държава военен ресурс, многократно увеличен с небивалия героизъм на народа ѝ....

В началото на XX век България се развива прогресивно, дори сравнена с Европа. Икономиката е аграрна и над 90% от населението е селско, но то не само изхранва страната, но и произвежда огромни излишъци за износ. Растат индустриалните предприятия. В новата си история, България не познава по-добър период. Модернизирването, макар и с някои балкански мащаби и краски, върви бързо. В някои отношения България става



средноевропейска страна, а тръгва от нулата на властващия до 1878 г. азиатски полу-феодализъм. България се освобождава най-късно, но бързо настига и дори изпреварва съседите си. Започва истински бум в строежа на пътища, железници, телеграфни и телефонни линии, фабрики на леката индустрия и др. Търговията процъфтява, националната култура набира европейски измерения. Финансовата система е стабилна, културата е възходяща и позитивна. Новото поколение българи израства, виждайки около себе си само добри неща и изпълнено със самобитен български уют модерно развитие. Образованието е позитивно и напредничаво. Създава се класа на образована национална интелигенция и предприемачество. Богатството расте. Много хора се учат в Европа и се връщат в България. Редът е гарантиран, сигурността и морала - на високо ниво. Законите са перфектни и се спазват. Следосвобожденското поколение българи израства на две основи - самочувствие и стремеж към националният идеал, който в духа на 19-ти век е един - обединение на българският народ на българската територия.

Въпреки относителното благосъстояние и спокойствие, всеки българин знае, че пред народа стои голяма задача. Българите в балканските владения на Османската империя са негови братя; желанието да бъдат свободни е страстно. Ръководството на страната съзнава това и го споделя, но външно се въздържа от официална и активна подкрепа на каузата дори и по време на Илинденско-преображенското въстание. В същото време обаче не се пречи на ВМОРО и тя се подкрепя от всички. Тече подготовка и въоръжаване за неминуемата бъдеща война.

Войната, особено след въстанието от 1903 г., е видяна като единствено възможна и е желана от всички - от обикновените селяни, през духовенството и интелигенцията, до буржоазията и политиците. Едва ли има друг случай в българската история когато обществото да е стояло толкова единно зад една идея, в пълно национално съгласие. България е водещата православна държава на Балканите.

Гледайте филма „На Нож!“



Конкурс:
„Трагедия и Слава – 100 г. от
Междусъюзническата война“.